

כמיהה להתגלות או שלווה שיעורים באהבה

אמיר אור: החיה שבלב, הוצאת קשב לשריה 2010, 84 עמ'



הספר החיה שבלב הוא אסופת שירים מרשימה ביותר, שנכתבה במשך עשרים שנים. הספר בנוי משלושה שערים, וכל שער הוא שיעור לאהבה. בהקדמה לספר מוצגים שני נושאים העיקריים. הראשון שבהם הוא דיאלוג בין שני נאהבים:

"גלה לי איך להלחם בך. / אני מחזיק בראשך. הלילה עולה מן העשב. / גלה לי איך להלחם בך. / אני שוחה סביב לבי כמו כריש. / עכשיו אני רואה אותך, אינך קיים." הנושא השני הוא חיפוש אחר הגדרה לגבר ולאשה. כיצד הזכר רואה את הנקבה וכיצד רואה היא אותו. אמיר אור מציג באירוניה ובהומור את התהום הפעורה בין המינים: "גבר הוא יצור / גלוי עד תמימות. / אוננו אל על. אין בו שאול. / יצוריו

דרוכים לעצמם, הטבע איננו / עושה בו מעשים." שני נושאים אלה משתקפים בספר כולו: החיה, שהיא הגוף, הלב, שהוא משכן האהבה. "הטבע בחיקה/ למה לה לזוז? / אין לה מלחמה / אלא בו" / הגובר, / האבר להשחית - / לא, לא מלחמה. טבע פשוטה / ערומת שרידה". לאדון ולגברת השקפות שונות זה על זה, לעתים שגויות, אשר פוערות ביניהם תהום. ואולי הגשר מעל התהום הוא האהבה?

שיעור ראשון

הכמיהה לאהבה מתרחשת בבדידות מול הראי. "הלילה עוטף שוב / את המראות. בבית דולקות נורות. גם באור אין מבט / מלבד זה שמן הראי, אין אלא מה שרואה אותי / רואה אותו"; הנכסף בונה את גוף האהובה מתוך הערטילאיות וקורא לה בחושך לבוא אליו מן הכוח האלוהי: "לך לך מגופך, אלוהים שלי, / לך לך, בוא אלי, / פצע לבי בחלק שיניך. / גע פני, גע עיני, המת באמת, אל תותיר. / עלה בי עד אצבעות בכי." בתחינה לאלוהים קיים אוקסימורון. הנכסף מבקש שלבו יפצע בשיני האל אך כאשר לבו ננשך הוא מגלה את צדה הארוך, השחור והמשפיל של התשוקה: "קושרת אותי אל צלך כמו כלב / אל העור הבוער, אל הריח בחושך" / ארורה את שורקת לי בחזה, / ופונה כהולכת, / מפנה לי את גבה / את עגבותיה, כתפיה, ערפה, / את שרעה הארוך,

השחור". האהבה היא לחימה והלחמה של שני גופים זרים. ומפני שהיא פצע אשר נגרם משיני האל, אסור לקרוא לה בשם. כי אם יקרא לה בשם יהיה זה חילול הקודש והשגחת האל תפוג, האהבה תמות. "לא אקרא לך. / פרחי השויף, פרחי הסויה, פרחי הדובדבן / מתים כשקוראים להם בשם." האהבה היא פרח אשר נובל אם מתגלה שמו, סודו.

שיעור שני

האהבה אינה מציאות. המציאות ממיתה. אל האהובה פונים כאשר נמאס למות ויש צורך אמיתי באהבה. אל האהובה יש להתייחס כאל אויב, לרגל אחריה ולשים אליה לב. פעולת החיזור אמנם נדמית כמלחמה, אך זו בעצם מסכה. מעין משחק מקדים שבזכותו האשה מקבלת את מבוקשה. היא רוצה שהגבר ירגל אחריה וירשום את עמדות המשמר, המבואות הנסתרים, משתפי הפעולה, הרוצחים השכירים, היא דורשת הכנה מלאה עד ייפול ביניהם הגורל: "וכבר לא יהיה ברור / מי הסוכן הכפול ומהי סיבת הרצח". לאחר עטיית המסכה יש להסירה, לאחר המצאת המשחק יש לקרוע את הלוח. אהבה אינה משחק מלחמה. בשביל לאהוב צריך להשמיד כל עדות. להצפין מחדש. לשכוח הכל. האהבה היא רגע בחיים אשר לו נותנים את היום כולו. היא שרון המסכה "בשמיכה אחת שאין בה ויכרון". היא דבר מה לא מוזהה שאם תהיה לו דמות תתרחש התאיינות. האהבה היא כמיהה להתגלות.

שיעור שלישי

בתום מעשה האהבה, כאשר התשוקה והשכחה מתפוגגות, שב הזיכרון אל הנאהבים. "כבר לא מרחתת בגדים, לא מחפשת, / לא עלי. / בושם או שפתון אינם נמחים אף פעם / והלב הבוגדני עודו מרגיש / גם אחרי עשרים שנה. / על המשמר, בגשם, בקור, / את לא זזה. זוכרת איך שוב ושוב / מצאת אותי מת / מאהבה." הנשייה והזיכרון מאוחדים כשם שהזכר והנשיות מחוברים. הזיכרון של הזכר מכיל את האשה, כשם שהנשייה מכילה את הזכר. בזמן האהבה, התשוקה משתלטת ומטביעה את האוהבים בבאר הנשייה. אך מיד אחר כך, צף מחדש הזיכרון ומשיבם אל המציאות. אך זאת לא המציאות שממיתה, אלא האהבה, כאשר היא חולפת, לאחר שבגידה מתרחשת. "את מעלה את רף הבגידה / מעל מותני, מעל שפתי, מעבר לגוף" / האהבה מתרחקת ואת / לא זזה, טרוטה מדריכות / אוחות, בודקת / דופק הלב, לחץ הגעגוע, הנפש, המותניים // הכל כבר קרה ועדיין את שם / על שפת המרחק / המעמיק בעיני. / לא זזה. / אם כך זאת לא האהבה שהורגת, אלא התרחקותה, העדר האהבה היא המציאות הממיתה. כמו שהשובע הוא אויב האהבה והרעב הוא התנאי לה. האהובה היא סם, צדפה, ים. והלב הוא בכל מקום שבו נוגעות השפתיים. האהבה תלויה רעב למגע, נוצרת ממגע שפתיים, ממגע השוט, מן הריח, העור,

המבט, הטבור. מאחורי המסכה אין אף אחד. המסכה גורמת לעוטה אותה להעלם ולציית לפולחן. הלב שוכן בכל מקום ששפתי האשה נוגעות בו. החיה שוכנת בין הרגליים.

החיה שבלב הוא ספר דתי של משורר יהודי, אך הדת שעומדת מאחורי השירים אינה יהודית. זהו ספר עברי, המושפע מן המסורת העברית, מן התנ"ך, משירת אלטרמן ומשירת החשק של ימי הביניים. אך יותר מכך - משירת יוון הקלאסית, השירה ההודית, הסינית והיפנית. אור מטמיע את החדש בישן ויוצק מילים עכשוויות לעומק תבניות עתיקות.

בעבר התגורר אמיר אור בהודו, שם למד מדיטציה והשתלם בתורת הטנטרה. כל שער בספר נפתח בציטוט הלקוח מתורה זו ומשרה על הספר אווירת מיניות של ספר רזי האהבה, אך אינו מוציא את איכויותיו הפואטיות הווירטואוזיות; מעין שילוב של הקאמה סוטרה עם אהבים של אובידיוס.

החיה שבלב הוא ספר שירה המלמד את חוקי הדבר החשוב ביותר עלי אדמות, לכן מומלץ ליפול לזרועותיו באהבה.

חגית גרוסמן

מקצבים ופעימות

אילנה אביאל: קצבים מתונים של זריחה, הוצאת עקד 2010, 208 עמ'

אפתח בטעימות אחדות ממבחר השירים היפים האלה: בשיר 'יום בו הערפל' (עמ' 7) פונה המשוררת אל הנמען האהוב, הנעדר, ומבקשת לחלוק איתו את מאווייה. אם תגשים ולו במחשבה את אשר השתוקקה לו בהסתר, תוכל נפשה להתמלא שלוה. המאוויים נכתבים בשירים.

השיר 'בחזרה' (בעמ' 9) הוא שיבה לגן העדן האבוד, שבו יתפייס הכל וייסלח: לאלוהים, לנחש שיתביית כמו חתול. אלא "שָׁגַן עֲדָנָנוּ זֶה / כבר איננו כְּמוֹ קֶדֶם / כְּבָר אֵינָנוּ כְּמוֹ קֶדֶם". בשיר 'אני ישן' (עמ' 12) - ענן מצויר ומזכיר לכותבת דמות מוכרת ואבודה. 'להיות נסיכה' (בעמ' 13) - מלא צבעים וכמיהות ל"נדים אוֹהֲבוֹת"; התחינה לקשר ולשיתוף עם דמות אהובה, מהולה בכיסופים ובייאוש.

'Mio Canto' (בעמ' 16) הוא שיר שקול וקצבי, ששפתו משחקית: "בהמון קולם - קולם קולי - עֲלֵתָהּ מְדַמִּי"; צורך עז להפגנת נוכחות הוועקת: הנה אני!

בשיר 'גיטרה חשמלית' (עמ' 26): "זו לא דְּמָעָה תְּבוּיָה, זֶה קוֹל הַמְּגִבֵּיר". ובשיר שבהמשכו, ללא כותרת, דימוי של "חפושית - על גִּבָּהּ בְּתַעֲלוּלֵי הַגֶּשֶׁם" - מבטא מאבק של הכותבת על חייה, בהימלטה אל ביתה המוכר, על אביוויו היוצרים אשליה של ביטחון.

בשיר ללא כותרת (עמ' 27), שבו השורה "ולֹא